

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Veronika Stránská

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky
Bakalářská práce

2020

Veronika Stránská

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Stránská**
Osobní číslo: **E17806**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Téma práce: **Svaz záchranných brigád kynologů České republiky**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je zhodnotit vývoj a význam Svazu záchranných brigád kynologů ČR pro integrovaný záchranný systém a pro složky bezpečnostního systému ČR využívající schopnosti služebních psů. S využitím literatury je popsáno konstituování svazu ze SVAZARMu a jeho zařazení do integrovaného záchranného systému a na zvoleném období alespoň 10 let je analyzován význam jeho schopností pro tento systém. Dále je rozebrán význam tohoto svazu pro složky využívající schopnosti služebních psů, tj. pro Celní správu ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Policii ČR, Vězeňskou službu ČR a Armádu ČR.

Osnova:

- Rešerše a studium pramenů.
- Analýza významu svazu pro IZS.
- Posouzení významu svazu pro profesionální složky IZS.

Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Rozsah grafických prací: -
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- BALABÁN, M., PERNICA, B. a kol. Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2015. ISBN 978-80-246-3150-9.
ENSMINGER, J. Police and military dogs: criminal detection, forensic evidence, and judicial admissibility. 1st. ed. Boca Raton: CRC Press, 2011. ISBN 978-1-4398-7239-0.
RULC, J., ŠTAUDINGER, J., NEVOLNÝ, P. Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa. 1. vyd. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 978-80-904210-8-0.
SOUKUPOVÁ, I. Výcvik záchraného psa pro práci v sutinách. 1. vyd. Nový Bydžov: QTest, 2013. ISBN 978-80-260-5627-0.
ŠEBKOVÁ, N. Kynologie. 2. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2008. ISBN 978-80-213-1844-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Mgr. Bohuslav Pernica, Ph.D.**
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: **2. září 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

doc. Ing. Romana Provažníková, Ph.D.
děkanka

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 2. září 2019

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. 5. 2020

Veronika Stránská

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych velmi poděkovat Ing. Mgr. Bohuslavu Pernicovi, Ph.D. za jeho bezbřehou trpělivost se mnou, cenné rady a připomínky, bez kterých bych tuto práci nenapsala. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a zaměstnavateli za pochopení a podporu při psaní bakalářské práce.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je zhodnotit vývoj a význam Svazu záchranných brigád kynologů České republiky pro integrovaný záchranný systém a pro složky bezpečnostního systému České republiky využívající schopností služebních psů. S využitím literatury je popsáno konstituování svazu ze SVAZARMu a jeho zařazení do integrovaného záchranného systému a na zvoleném období alespoň 10 let je analyzován význam jeho schopností pro tento systém. Dále je rozebrán význam tohoto svazu pro složky využívající schopnosti služebních psů, tj. pro Celní správu České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Policii České republiky, Vězeňskou službu České republiky a Armádu České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Integrovaný záchranný systém České republiky, pes, Svaz záchranných brigád kynologů České republiky, záchranná kynologie

TITLE

Association of Rescue Brigades of Cynologists of the Czech Republic

ANNOTATION

The aim of this thesis is to evaluate the development and importance of the Union of rescue brigades of cynologists of the Czech Republic for the integrated rescue system and the security system components of the Czech Republic using the capabilities of service dogs. Using the literature is described the constitution of the union from SVAZARM and its inclusion in the integrated rescue system and the selected period of at least 10 years is analyzed the importance of its capabilities for this system. Furthermore, the importance of this association is discussed for components using the abilities of service dogs, for Customs Administration of the Czech Republic, Fire and Rescue Brigade of the Czech Republic, Police of the Czech Republic, Prison Service of the Czech Republic and Czech Armed forces.

KEYWORDS

Integration rescue system of the Czech Republic, dog, Rescue Brigades of Cynologists of the Czech Republic, Rescue Cynologist

Obsah

Seznam tabulek	9
Seznam obrázků	10
Seznam zkratk	11
ÚVOD.....	12
1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM A KYNOLOGIE	13
1.1 Složky integrovaného záchranného systému	13
1.2 Záchranařská kynologie.....	18
2 SVAZ ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY A VYUŽITÍ PSŮ PRO SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	23
2.1 Svaz záchranných brigád kynologů České republiky	23
2.2 Využití psů pro záchranné akce	34
3 VÝZNAM SVAZU ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY PRO INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	43
ZÁVĚR	45
Použitá literatura	47
Přílohy.....	51

Seznam tabulek

Tabulka 1: Velikost prohledané plochy v km ² za 1 hodinu jedním týmem kynologických pátračů.....	35
Tabulka 2: Velikost prohledané plochy v km ² za 1 hodinu jednou rojnicí pátračů	35
Tabulka 3: Rozdíly mezi sutinovým a plošným vyhledáváním.....	41
Tabulka 4: Počet uskutečněných zásahů HZS ČR se složkami IZS v letech 1996, 2006, 2016, 2019	44

Seznam obrázků

Obrázek 1: Počet členů kynologických organizací v rámci Svazarmu v letech 1976, 1978, 1983 a 1988	21
Obrázek 2: Počet členů krajských brigád Svazu záchranných brigád České republiky v roce 2020	25
Obrázek 3: Počet zásahů kynologických týmů v sutinách v letech 2006–2017	38
Obrázek 4: Počet pátrání kynologických týmů v sutinách s nálezem v letech 2006–2017	39
Obrázek 5: Počet nasazených kynologických týmů při práci v sutinách v letech 2006–2017	40
Obrázek 6: Počet zásahů HZS ČR se složkami IZS ČR v roce 2019	43

Seznam zkratek

AČR	Armáda České republiky
CSČR	Celní správa České republiky
ČR	Česká republika
HZS	hasičský záchranný sbor
DOSAAF	Svaz pro spolupráci s armádou, námořnictvem a letectvem (sovětský)
FCI	Fédération Cynologique Internationale
IRO	International Rescue Dog Organisation
IZS	Integrovaný záchranný systém
JPO	Jednotka požární ochrany
KPT	Kynologický pátrací tým
KZJ ČR	Kynologická záchranná jednotka
MěP	Městská policie
OPIS	Operační informační středisko
PČR	Policie České republiky
Sb.	Sbírka zákonů
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
SSSČR	Sdružení sportovních svazů České republiky
SVAZARM	Svaz pro spolupráci s armádou
SZBK	Svaz záchranných brigád kynologů
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvané
VSČR	Vězeňská služba České republiky

ÚVOD

Zajistit bezpečnost svým občanům patří mezi povinnosti státu. *Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů*, ve čl. 1 stanoví, že: „Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu.“ [31] Jak se dále praví v čl. 3: „Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické a fyzické osoby jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti České republiky.“ [31] Vedle povinnosti má občan také právo se jako dobrovolník podílet na zajišťování bezpečnosti.

Vedle lidí jsou do zajišťování bezpečnosti prostřednictvím ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, jako je Policie České republiky, záchranných sborů a havarijních služeb, zapojeny schopnosti psů. Ti jsou nasazováni nejenom u kriminální policie, ale také v dalších složkách integrovaného záchranného systému. Takto se na zajišťování bezpečnosti podílí také kynologické organizace, z nichž nejdůležitější se jeví Svaz záchranných brigád kynologů České republiky. **Cílem bakalářské práce je zhodnotit vývoj a význam Svazu záchranných brigád kynologů České republiky pro integrovaný záchranný systém a pro složky bezpečnostního systému České republiky využívající schopností služebních psů. V období alespoň 10 let je analyzována spolupráce svazu se složkami integrovaného záchranného systému.**

Bakalářská práce je členěna do tří kapitol. V první kapitole je představen Integrovaný záchranný systém České republiky a vznik záchranné kynologie. Druhá kapitola se věnuje Svazu záchranných brigád kynologů České republiky a využití psů pro záchranné akce. Poslední kapitola bakalářské práce hodnotí míru využití kynologie a význam kynologických organizací pro složky Integrovaného záchranného systému České republiky.

1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM A KYNOLOGIE

Pro pochopení významu Svazu záchranných brigád kynologů České republiky pro složky integrovaného záchranného systému je nutné si nejdříve představit integrovaný záchranný systém včetně jeho složek. Je třeba si vysvětlit strukturu náplně činností jednotlivých složek záchranného systému. Dále je třeba popsat důvody k nasazení psů v záchranných akcích.

1.1 Složky integrovaného záchranného systému

Základním právním předpisem, který upravuje činnosti složek Integrovaného záchranného systému České republiky, je *zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému*. V § 3 zákona č. 239/2000 Sb., se uvádí: „*Integrovaný záchranný systém se použije v přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému.*“ [34]

Integrovat záchranný systém, záchranné aktivity, záchranné složky, respektive složky záchranného systému, vzešlo z neustálé potřeby organizovat společně každodenní činnosti řady záchranářů či účastníků záchranných akcí. Integrace ve volném překladu znamená sjednocení, zastřešení činností, a tak v tomto případě jsou dohromady koordinovány činnosti několika složek záchranného systému, které se podílí na záchranných akcích. Zasahují při živelných a jiných katastrofách, hromadných nehodách či jiných neštěstích, a veškerými svými prostředky a činnostmi pomáhají chránit zdraví a životy lidí, zvířat, a také ochraňují majetky občanů a životní prostředí. [13]

Integrovaný záchranný systém České republiky se člení na dva druhy složek. Jsou to složky základní a složky ostatní.

Základní složky Integrovaného záchranného systému České republiky jsou takové složky, které jsou schopné velmi rychle, ale také nepřetržitě, zasahovat v rámci celorepublikové působnosti a každá z nich má své specifické úkoly. [13] Základní složky Integrovaného záchranného systému České republiky jsou:

- Hasičský záchranný sbor České republiky;
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje;

- Zdravotnická záchranná služba;
- Policie České republiky.

Hasičský záchranný sbor České republiky

Tento sbor je hlavní složkou Integrovaného systému České republiky. Jeho zákonnou úpravu popisuje *zákon č. 238/2000 Sb., o hasičském záchranném sboru*. [33] Úkolem hasičského sboru je ochránit životy, zdraví a majetek občanů před požáry a pomáhat při mimořádných událostech. Hasičský záchranný sbor České republiky má také na starost přípravu státu na případné mimořádné události. Jedná se například o různé živelné katastrofy, hrozby terorismu anebo průmyslové havárie. [12]

Hasičský záchranný sbor České republiky je tvořen 14 krajskými záchrannými hasičskými sbory a jeho nejvyšší složkou je generální ředitelství, které organizačně spadá pod Ministerstvo vnitra České republiky. Pod Hasičský záchranný sbor České republiky dále patří například Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru České republiky, Vyšší odborná škola požární ochrany a Střední odborná škola požární ochrany. [12]

Mezi další oblasti, které zajišťuje Hasičský záchranný sbor České republiky, patří vzdělávací a výcviková střediska v rámci celé České republiky. Zde dochází, mimo jiné, ke kynologickému vedení a výcviku záchrannářských psů, kteří jsou pak pod vedením hasičů využíváni k záchranným pracím. [12]

Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje

Fungování jednotek požární ochrany upravuje *zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů*. [38] Jedná se o jednotky požární ochrany, které vznikly v rámci celé České republiky. Důvodem k jejich založení byla potřeba zajistit časově dostupnou a účinnou požární ochranu. Tuto ochranu má zajistit fungující systém jednotek požární ochrany, které jsou vybaveny jak lidmi, tak prostředky, a jsou schopné ve stanoveném časovém limitu zajistit ochranu [15]:

- majetku občana před požáry a ostatními mimořádnými událostmi;
- obce, která v případě mimořádné události nemusí spoléhat na dobrovolnou pomoc občanů obce a může požádat o pomoc.

Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje zasahují nejenom u mimořádných událostí živelného charakteru, ale také při dopravních nehodách a jiných haváriích. Jejich úkolem je provést likvidaci požáru a zabránit ohrožení zdraví, života, majetku a životního prostředí. Nemají za úkol likvidovat živelné a mimořádné havárie, jelikož jsou omezené z pohledu kompetencí a vybavení, a mohly by tak svým zásahem způsobit komplikace v prováděném zásahu. [15]

Zdravotnická záchranná služba

Metodické vedení zdravotnických záchranných služeb má na starost Ministerstvo zdravotnictví. Fungování zdravotnické záchranné služby upravuje *zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě*, který je platný od roku 2012. [40]

Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, § 2, uvádí: „Zdravotnická záchranná služba je zdravotní službou, v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy, není-li dále stanoveno jinak, poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života.“ [40]

Základním úkolem Zdravotnické záchranné služby není léčit občany, ale poskytnout jim neodkladnou přednemocniční péči. Zdravotnická záchranná služba patří do systému zdravotních služeb České republiky a poskytuje svou péči při [28]:

- náhlém onemocnění;
- zhoršení zdravotního stavu;
- vzniklém úrazu;
- náhle vzniklé intenzivní bolesti;
- náhle vzniklé změně chování.

Zdravotnická záchranná služba neumožňuje, na rozdíl od jiných poskytovatelů zdravotních služeb, možnost volby lékaře ani možnost volby zdravotnického zařízení. Pacienta převáží obvykle do nejbližšího zdravotnického zařízení, které je odborně způsobilé k vyžadované péči o pacienta.

Historie záchranné služby, tak jak ji známe dnes, se v České republice datuje od 20. století. První zdravotnická záchranná služba se objevila již v roce 1920. [30]

V souvislosti s novým uspořádáním krajů v roce 2000 přešla zdravotnická záchranná služba, doposud zřizována při nemocnicích, do působnosti krajů. A tak v roce 2003 vzniklo 14 záchranných služeb zřizovaných krajskými úřady. Název jednotlivých krajských záchranných služeb je spojen s konkrétním krajem, ve kterém působí. Kraj svoji záchrannou službu nejen zřizuje, ale také organizuje a částečně financuje. Jedná se tedy o příspěvkové organizace krajů. [30]

Jak uvádí zdravotnická záchranná služba na svém webu www.zachranari.cz, páteří zdravotnické záchranné služby je zdravotnické operační středisko. Toto operační středisko spravuje tísňovou linku, vyhodnocuje tísňová volání a řídí výjezdové skupiny, které se dělí na dva druhy [30]:

- rychlá lékařská pomoc – vedoucím týmu je lékař;
- rychlá zdravotnická pomoc – vedoucím týmu je zdravotnický záchranář.

V současné době, kdy je nedostatek zdravotnického personálu, je většina výjezdů řešena pomocí rychlé zdravotnické pomoci. Rychlá lékařská pomoc je vysílána pouze k závažným událostem. Součástí Zdravotnické záchranné služby České republiky je také Letecká záchranná služba. V České republice má Letecká záchranná služba deset základen. [30]

Policie České republiky

Jedná se o ozbrojený bezpečnostní sbor, který má za úkol chránit bezpečnost osob a majetku, předcházet trestné činnosti a ochraňovat veřejný pořádek. [22] Policii České republiky upravuje *zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky*. [37]

Stejně jako Zdravotnická záchranná služba České republiky je i Policie České republiky rozčleněna na čtrnáct krajů. Jedná se o čtrnáct krajských ředitelství a jejich územní obvody jsou totožné se čtrnácti krajskými celky. Podrobné členění Policie České republiky je uvedeno v příloze č. 1.

Ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky

Ostatní složky jsou povolávány podle druhu mimořádné události a zasahují dle pravomocí, které jsou dané právními předpisy. Tyto ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky poskytují při záchranných a likvidačních pracích svou pomoc na vyžádání. Nejsou tedy, na rozdíl od základních složek Integrovaného záchranného systému České republiky, připraveny nepřetržitě a okamžitě a rychle poskytovat záchrannou pomoc. [13] Seznam ostatních složek Integrovaného záchranného systému České republiky je uveden v příloze č. 2.

Spolupráce s ostatními složkami Integrovaného záchranného systému České republiky je vykonávána na základě uzavřené dohody o pomoci poskytnuté na vyžádání, kterou s ostatními složkami Integrovaného záchranného systému České republiky uzavírá Hasičský záchranný sbor kraje. Na základě této dohody mohou být ostatní složky začleněny do Poplachového plánu Integrovaného záchranného systému České republiky. [12]

Mezi nejvýznamnější ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky, které spolupracují s kynologickými organizacemi, patří:

- Armáda České republiky;
- Vězeňská služba České republiky;
- Celní správa České republiky.

Armáda České republiky představuje hlavní součást ozbrojených sil. Jedná se o plně profesionální sbor. Dobrovolníci jsou zařazení v aktivních zálohách. Postavení a úkoly Armády české republiky vyplývají ze *zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů*, kde se v § 9 odst. 1, uvádí: „*Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení.*“ [36]

Vězeňská služba České republiky patří mezi ozbrojené bezpečnostní sbory. V jejím čele stojí generální ředitel Vězeňské služby, který je přímo podřízen ministru spravedlnosti. Vězeňskou službu upravuje *zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů*. [39] Hlavním úkolem Vězeňské služby je dle *zákona č. 555/1992 Sb., § 2 odst. 1 písm. a)*: „*Vězeňská služba spravuje a střeží vazební věznice*

a věznic a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.“ [39]

Celní správa České republiky je ozbrojeným bezpečnostním sborem. Jedná se o soustavu správních orgánů. Celní úřady jsou podřízeny Generálnímu ředitelství cel a Generální ředitelství cel podléhá Ministerstvu financí. Celní správa je správcem daně a řídí se *zákonem č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů*. [32]

Vzhledem k odlišným potřebám jednotlivých složek Integrovaného záchranného systému České republiky jsou pro jejich záchranné akce využíváni takoví služební psi, kteří jsou v rámci kynologického výcviku specializováni ke konkrétním záchranným složkám. Pro potřeby ostatních složek integrovaného záchranného systému jsou využíváni psi, nejedná se však o kynologii záchrannářskou.

1.2 Záchranářská kynologie

Pes byl od pradávna využíván jako společník lidstva, na dobových obrazech jsou často vyobrazeni panovníci, kterým leží pes u nohou. Postupem času, jak člověk poznával vlastnosti psa a zkoušel využívat jeho smysly, se pes začal objevovat také jako pomocník člověka, například při lovu zvěře, kde mohl využít svých výborných čichových schopností. Následně pes vstoupil do veřejných služeb státu, kdy se začal využívat ke strážení hradeb či hranic států. [6]

První rozvoj kynologie ve světě byl zaznamenán v 19. století, kdy vznikaly kynologické organizace a zemské spolky. V průběhu první světové války se začali psi ve velkém využívat k záchranným pracím, kdy mohli uplatnit svůj vynikající čich při hledání osob. Pomáhali vyhledávat zasypané vojáky a občany po bombardování. Tato činnost byla využívána v rámci tzv. sanitní služby. Ve válečném období se pes používal k vyhledávání raněných a k hlídání vojenských táborů. [6]

V roce 1914 měla Belgie ve své armádě 250 služebních psů, Anglie 100 a Francie několik jednotlivců. Vzhledem k úspěchu využití psů ve válce se začaly anglické a francouzské armády vybavovat větším počtem služebních psů. Psi začali vykonávat státní službu, stopovali a zadržovali osoby, které chtěli překročit strážené hranice. Dále byli psi využíváni

k ochraně majetku a zdraví člověka, k nošení nákladů a hlídání stád. Při všech těchto činnostech byly využívány vrozené vlastnosti psů jako je čich, sluch a oddanost k člověku. [6]

Na základě těchto zkušeností se začalo po druhé světové válce s výcvikem psů pro vyhledávání v lavinách, a to konkrétně v horských oblastech Rakouska, Francie a Švýcarska. Plemeno německých ovčáckých psů zachránilo v té době nespočet lidských životů a tím začal vznikat nový obor – záchranářství. [4]

První brigáda záchranných psů byla založena v roce 1961. Založil ji český emigrant J. R. Toman. Založena byla v Nizozemsku, kde byl J. R. Toman technickým vedoucím Holandské záchranné brigády. Tato brigáda se specializovala na vyhledávání zasypaných osob. Výcvik vedl osobně J. R. Toman dle vlastní výcvikové metodiky, která se velmi osvědčila. V roce 1963, po zemětřesení v Peru, pes Roy Roland vyhledal v troskách 156 zasypaných osob a v roce 1965, po zemětřesení v Chile, pes Doro vyhledal 78 uvězněných osob. Na základě těchto vynikajících výsledků začaly postupně vznikat záchranné brigády i v jiných zemích. [6]

V České republice se obecně za rok vzniku záchranářské kynologie považuje rok 1920. Od té doby prošla záchranářská kynologie všemi různými změnami, kdy k tehdejšímu četnictvu byli nasazováni, po absolvování odborného výcviku, do služby psi, následně byli psi používáni při druhé světové válce do záchranných prací jako vyhledávači min a zavalených osob. [6]

Pro potřeby celní správy byli služební psi nasazováni až od roku 1973. Jednalo se o výkon činnosti pohraniční stráže. Další využití služebních psů v rámci celní správy spočívalo v nasazení psa na hledání drog, v té době se jednalo například o plemeno knírače, které bylo v rámci celní správy používáno. [7]

První československá kynologická záchranná brigáda, která byla státním projektem pod záštitou Uranových dolů v Příbrami, vznikla v Československu v roce 1968. Nicméně po půl roce byla její činnost vyhodnocena a následně ukončena. [25]

Samostatná záchranářská kynologie – Svaz česko-moravsko-slezských záchranných brigád – byla založena na ustanovujícím sjezdu před 30 lety v Praze. Jedním z předchůdců svazového sdružení kynologů byl Svaz pro spolupráci s armádou, který byl založen v roce 1951 jako československá branná organizace. Vzorem údajně byla sovětská organizace DOSAAF, nicméně v Československu se dalo najít několik branných spolků, které mohly sloužit jako

předloha pro zájmové sdružení kontrolované vládou stranou. Cílem bylo vytvořit zájmové sdružení, které by zahrnovalo, mimo povinné branné výchovy školní i mimoškolní, školení civilní ochrany, školení řidičů traktorů, služby autoškoly a také automotoklub. [25]

Později se také stala jednou z kontrolovaných činností tohoto svazu i kulturní činnost, například Klub přátel divadla. Konec Svazarmu se datuje do roku 1990, kdy někteří členové Národní fronty, která byla převážnou většinou Svazarmu, vystoupili ze svazu a založili si vlastní svaz, který pojmenovali Sdružení technických sportů a činností, do kterého však převedli téměř veškerý majetek již zaniklého Svazarmu. [24]

Po rozpadu Československa v roce 1994 došlo znovu k reorganizaci svazu a jeho přejmenování na Sdružení sportovních svazů České republiky, mezi jehož členy patří také Svaz záchranných brigád kynologů České republiky. Tento svaz, který vznikl již v roce 1990 a byl jedním ze základních kamenů Mezinárodní kynologické záchranné organizace IRO (International Rescue Organization), jejíž vznik se datuje do roku 1993. [14]

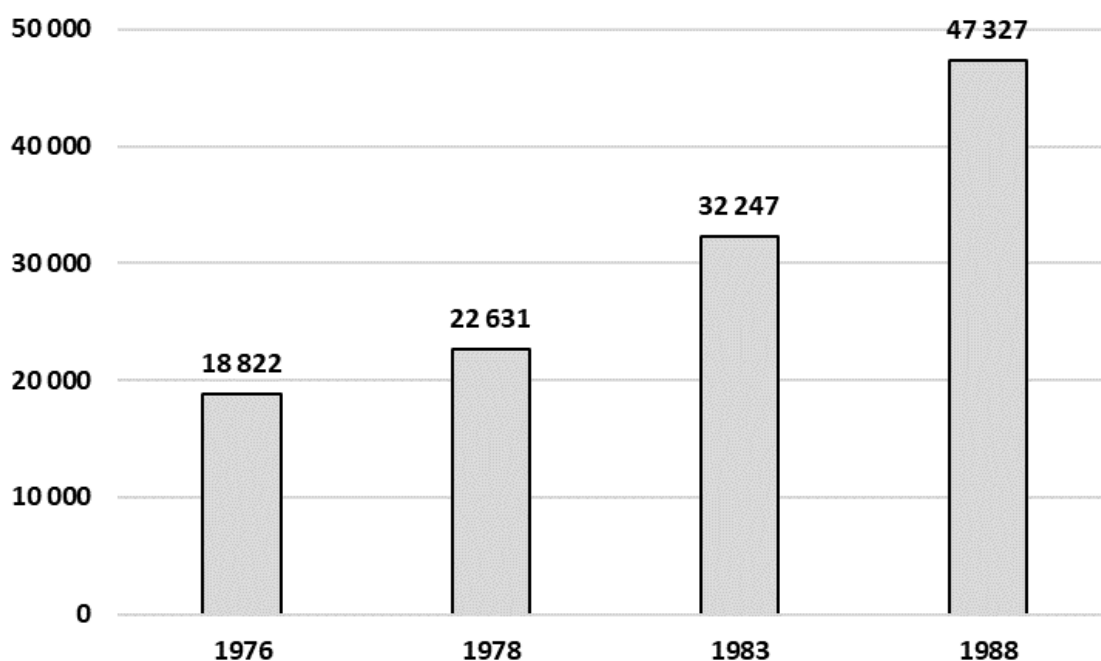
Aby mohli psi být platnými pomocníky při záchranných operacích, musí být k tomu cvičeni. První škola pro výcvik vojenských a sanitních psů v Československu byla založena v Kostelci nad Orlicí. První brigáda záchranných kynologů vznikla v Příbrami a konečně v roce 1972 vznikla v Českém Krumlově druhá záchranná brigáda, která se stala vzorem záchranné kynologie v České republice. [25] Následovaly ji různé svazy a sdružení zájmových aktivit jako například Svazarm. [24]

Svazarm

Svaz pro spolupráci s armádou byl založen v roce 1951 na základě *zákona č. 92/1951 Sb. o branné výchově*. Jeho činnost byla zrušena v roce 1991 *zákonem č. 217/1991 Sb.*, což byl zákon o zrušení zákona o branné výchově. Svazarm byl dobrovolnickou organizací, která měla jako jednu ze svých činností také kynologickou aktivitu. Kynologie měla od počátku velkou oblibu mezi členy Svazarmu. [24]

Po ukončení činnosti Svazarmu se začaly zřizovat kynologické organizace, jako například Český kynologický svaz. [10] Nejvýznamnější kynologickou organizací po ukončení činnosti Svazarmu však zůstal Svaz záchranných brigád kynologů České republiky. [27] Počet členů Svazarmu měl rostoucí tendenci, což je znázorněno na obrázku č. 1.

Obrázek 1: Počet členů kynologických organizací v rámci Svazarmu v letech 1976, 1978, 1983 a 1988

Zdroj: vlastní zpracování podle [24]

Na obrázku č. 1 je znázorněno, jak počet členů Svazarmu, kteří se věnovali zájmové kynologii, stoupal v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století. V roce 1978 čítala jejich kynologická základna přes 22 tisíc členů, což znamenalo 3 % z celkového počtu členů Svazarmu. V témže roce se uskutečnilo přes 2,5 tisíce masových kynologických akcí a z celkového počtu kynologických členů mělo téměř 8 % členů výkonnostní třídu. Značný nárůst členů kynologických organizací vedených pod Svazarmem v kategorii mládeže do 15 let byl zaznamenán po roce 1976. Jednalo se o zvýšení počtu mládežnických členů téměř o 35 %. Z toho vyplývá, že i mezi mládeží byl v té době o kynologii velký zájem. [24]

Na základě kynologických zkušeností ze Svazarmu, vznikl Svaz záchranných brigád kynologů České republiky. Následovaly ho další regionální záchranné brigády a jiné organizace. Tyto svazy se zabývaly na vysoké úrovni odvětvím kynologie, jakož i rozvojem mezinárodní spolupráce. Svaz záchranných brigád kynologů České republiky se také stal jedním ze zakládajících členů Mezinárodní kynologické záchranné organizace IRO. [14]

Vedle své praktické stránky je kynologie také vědním oborem. Jedná se o vědní obor, který se zabývá vším, co se týká psů. Zajímá se tak o stavbu psího těla, jeho výcvik a chování a také o možnosti využití psů pro potřeby záchranných akcí. Kynologie se zajímá jak o laické, tak i o profesionální využití psů. Kynologii můžeme dělit na [17]:

- chovatelskou;
- mysliveckou;
- sportovní;
- služební;
- záchrannou.

Kynologie chovatelská se zabývá se kompletně chovem psů. V této kynologii se dozvíme informace a rady o výběru plemene psa, chovatelské stanici, péči a výcviku psa. Chovatelské stanice se organizují v rámci chovatelských klubů dle plemen psa a věnují se právě této kynologii, která se navíc také zabývá šlechtěním konkrétních plemen psa tak, aby se eliminovaly možné nestandardní znaky a vývojové vady v rámci kontrolovaného chovu. [17]

Kynologie myslivecká je nauka o plemenech psů. Podmínky pro chov a využití loveckých psů najdeme v *zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů*. Myslivecká kynologie se věnuje plemenům psů, která jsou vhodná k výkonu myslivecké činnosti. Dále se zabývá naukou o využití psů pro potřeby myslivců například v rámci honitby a výcviku mysliveckého psa. [16]

Kynologie sportovní se věnuje sportovním výkonům psa. Základem úspěchu ve sportovní kynologii je správný výběr štěněte. Následuje péče o jeho zdraví a vývin, poté vhodný způsob sportovního výcviku, který psa zaujme tak, že ho bude považovat za zábavu a bude se ve svých výkonech zdokonalovat. Takovýto pes se pak může v rámci sportovní kynologie zúčastnit kynologických závodů a soutěží. [17]

Kynologie služební využívá schopností psa pro výkon služby u jednotlivých složek státu. Může se jednat o využití psů v rámci služebního poměru, jako například u Policie České republiky anebo u Vězeňské služby České republiky, kde je pes společníkem při doprovodu osob anebo při hlídání kázně a pořádku v nápravných zařízeních. [26]

Kynologie záchranná se věnuje využití psů pro složky Integrovaného záchranného systému České republiky. Pro některé záchranné složky je pes nepostradatelným pomocníkem, a tak je třeba záchrannou kynologii i nadále rozvíjet a podporovat. [29]

2 SVAZ ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY A VYUŽITÍ PSŮ PRO SLOŽKY INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

Poté, co jsme si stručně představili integrovaný záchranný systém a jeho složky a seznámili jsme se s historií kynologie, je nutno si dále popsat nejdůležitější složku spolupráce s integrovaným záchranným systémem. Touto složkou je Svaz záchranných brigád kynologů České republiky a popsáno zde bude i využití kynologů pro záchranné práce.

2.1 Svaz záchranných brigád kynologů České republiky

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky je organizace, která využívá psy k vyhledávání živých i mrtvých osob při záchranných a také likvidačních, pátracích a vyhledávacích pracích v různých terénech. Již od počátku jeho existence spolupracuje svaz se všemi českými ale i světovými složkami, které se věnují záchrannářství. V souvislosti s rozložením krajů se Svaz záchranných brigád kynologů České republiky dělí na tzv. regionální brigády, které fungují zcela samostatně. [10]

Podle Českého kynologického svazu vznikl Svaz záchranných brigád kynologů České republiky 3. dubna 1991 a jeho účelem a náplní činnosti je [10]:

- rozvíjet svoji činnost v rámci celé České republiky především pro potřeby praktického využití při záchranných pracích jak v České republice, tak i jinde ve světě;
- pro popularizaci své činnosti zejména mezi mládeží organizovat národní a mezinárodní akce sportovního charakteru;
- vytvářet pohotovostní jednotku pro nasazení svých psovodů do akcí a trvale ji udržovat na požadované odborné úrovni;
- aktivně spolupracovat s orgány Integrovaného záchranného systému České republiky;

- aktivně spolupracovat s Mezinárodní organizací záchranných psů IRO a Mezinárodní kynologickou federací FCI (Fédération Cynologique Internationale) a Českomoravskou kynologickou unií;
- vydávat národní zkušební řád a další normativy související s výcvikem záchranných psů a organizací výcvikových akcí;
- zajišťovat zkoušky a soutěže celostátního charakteru, případně z pověření IRO akce mezinárodního charakteru;
- stanovit podmínky jmenování rozhodčích, organizovat jejich doškolování a další odborný růst;
- budovat, provozovat a udržovat objekty a areály sloužící k výcviku psů a jejich psovodů.

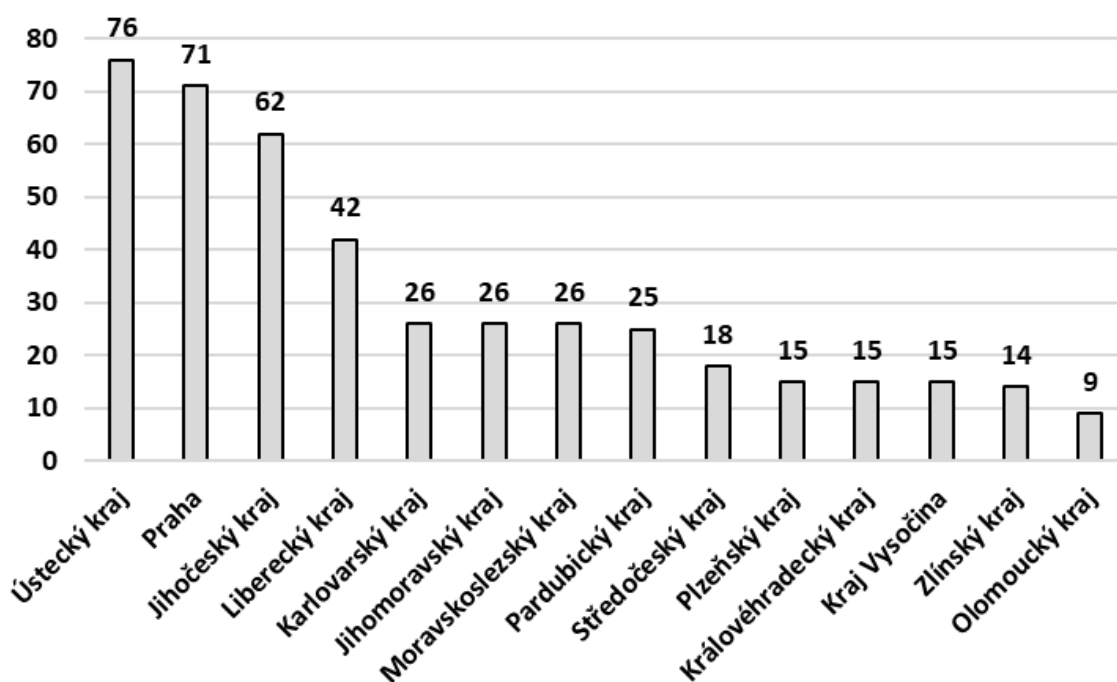
Svaz záchranných brigád kynologů České republiky také organizuje školení, výcvik, soutěže, tábory a cvičení určená speciálně pro talentovanou mládež. Touto činností zvyšuje všestrannou a odbornou připravenost mládeže pro možnost budoucích praktických nasazení kynologů záchranářů. [10]

Činnost svazu je řízena a zastřešena prezidiem svazu, které má pětileté funkční období. V jeho čele od založení svazu v roce 1990 stál, nejprve jako viceprezident a posléze jako prezident svazu, Vladimír Kuchta, a to až do roku 2016. V témže roce převzala funkci prezidentky svazu Ing. Helena Šabatová, která je v čele svazu dodnes. [27]

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky tvoří 14 regionálních brigád. Zástupci jednotlivých brigád se schází dvakrát za rok na plénu Svazu záchranných brigád kynologů České republiky. [27]

Počet členů jednotlivých krajských brigád svazu je znázorněn na obrázku č. 2.

Obrázek 2: Počet členů krajských brigád Svazu záchranných brigád České republiky v roce 2020

Zdroj: vlastní zpracování podle [27]

Na obrázku č. 2 je zobrazen počet členů Svazu záchranných brigád kynologů České republiky. Údaje se týkají roku 2020 a jsou děleny dle členské základny v každém kraji. Největší počet členů je v kraji Ústeckém, ačkoliv není na počet obyvatel nejlidnatější, ale sídlí zde ústředí Svazu záchranných brigád České republiky. Následuje kraj Praha a Jihočeský kraj. Kompletní výčet krajských základen Svazu záchranných brigád České republiky je uveden v příloze č. 3.

Každá krajská brigáda má vlastní zásahovou jednotku psovodů, která je zařazena do záchranné jednotky Ministerstva vnitra České republiky pro okamžité nasazení v České republice a okolních státech. [1] Pohotovostní jednotka Svazu záchranných brigád kynologů České republiky se skládá minimálně ze třech kynologických pátracích týmů. Tato jednotka je sestavována a průběžně doplňována nejlépe vycvičenými členy svazu, kteří splňují náročné zkouškové podmínky. Na základě splnění těchto podmínek jim je Ministerstvem vnitra České republiky udělován atest, která atestované členy svazu opravňuje k výkonu profesionálně záchranné činnosti. Těmto psům i psovodům je věnována odborná psychologická, ale i zdravotní a výcviková péče. [29]

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky je jedním ze zakládajících členů mezinárodní záchranné kynologické organizace IRO. Vedle této organizace ještě v České

republiky působí i jiné kynologické organizace, které však nemají význam pro integrovaný záchranný systém. Pro úplnost jsou zde ale uvedeny. Jedná se o tyto spolky:

- Český kynologický svaz;
- Českomoravská kynologická unie;
- Sirius (Search and rescue dogs);
- Kynologická záchranná jednotka České republiky.

Český kynologický svaz

Český kynologický svaz se věnuje sportovní kynologii. Má svou vlastní plemennou knihu a vydává průkazy původu pro služební plemena psů. Mezi další činnosti tohoto svazu patří školení výkonnostních rozhodčích. [10]

Českomoravská kynologická unie

Českomoravská kynologická unie sdružuje chovatelské stanice, vede plemenné knihy, vydává rodokmeny a také pořádá školení rozhodčích kynologických soutěží. V případě, že některá kynologická organizace v České republice má zájem vstoupit do Mezinárodní kynologické federace FCI, tak právě tato kynologická unie je vstupní branou pro řádné začlenění do FCI. [9]

Sirius

Toto zájmové sdružení spojuje všechny dobrovolné fyzické i právnické osoby, které mají zájem věnovat se záchranné kynologii. Z webových stránek organizace Sirius se lze dočíst, že jeho členové, kteří jsou atestováni k záchranným pracím, jsou často využíváni při pátrání po pohřešovaných osobách v rámci České republiky. Další využití pro spolek Sirius je za hranicemi České republiky, jako například při zemětřesení v Turecku. Jedná se o kynology, kteří mají platné atesty Ministerstva vnitra České republiky. V rámci mezinárodní spolupráce se jedná o atesty Mezinárodní záchranné kynologické organizace IRO. [23]

Sdružení Sirius se věnuje záchranným soutěžím, sportovní kynologii, předvádění a nácviku záchranných akcí se psy. Rozšiřuje povědomí široké veřejnosti o záchranné kynologii, kde je možno využít schopnosti psa k záchrance lidského života. Na svých webových stránkách

spolek Sirius nabízí předváděcí a výchovné akce pro děti, školky, školy, ale i pro širokou veřejnost. [23]

Spolek Sirius se věnuje také přípravě psa ke spolupráci s psovodem a poskytuje celkovou přípravu psovoda, ať už je to z pohledu kynologické či zdravotnické a psychologické podpory. Dále také pořádají letní výcvikové tábory a v průběhu roku se v rámci spolku Sirius konají společné tréninky, kde si lze vyzkoušet svého psa anebo se inspirovat zkušenostmi záchranářů. Většina z jejich záchranářských psů je atestována na vyhledávání v ploše, tzn., že mohou být využiti v rámci záchranné akce plošného pátrání po pohřešovaných či ztracených osobách. [23] V současné chvíli jsou v rámci sdružení Sirius atestováni kynologické pátrací týmy se svými psy, kteří jsou znázorněni v příloze č. 4.

Kynologická záchranná jednotka České republiky

Kynologická záchranná jednotka se zabývá výcvikem a využitím záchranářských psů. Její vznik se pojí se založením Záchranné brigády kynologů města Brna, která byla v dřívějších letech členem Svazu záchranných brigád České republiky. A to až do roku 2005. Od toho roku je Kynologická záchranná jednotka České republiky samostatným právním subjektem a současně také členem Mezinárodní záchranářské kynologické organizace IRO. Jejím prostřednictvím získala členství v Mezinárodní kynologické federaci FCI. [16]

Stejně jako ostatní záchranářské organizace je i Kynologická záchranná jednotka České republiky spojena s Ministerstvem vnitra České republiky. Pro praktické využití psů jsou úspěšným kynologickým pátracím týmům, které tvoří psovod a jeho pes, udělovány atesty pro vyhledávání v plochách anebo v sutinách v rámci České republiky, ale také v zahraničí. [16] Seznam aktuálně platných držitelů kynologického atestu této jednotky je uveden v příloze č. 5.

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky je jediná záchranářská organizace, která se věnuje pěti druhům výcviků psů, jedná se o tyto výcviky [5]:

- vyhledávání v sutinách;
- vyhledávání ve vodě;
- vyhledávání v lavinách;

- pátrání v terénu;
- stopování.

Vyhledávání v sutinách

Vyhledávání v sutinách probíhá za zvýšených bezpečnostních podmínek vzhledem k možnosti poškození zdraví záchranářského psa. Pes sutinář je při takovémto zásahu odstrojen od obojku, známky či záchrané dečky z důvodu možnosti zachycení se v sutinách. Pro předcházení poškození zdraví psa je možno mu nasadit ochranné botičky. Pes sutinář prohledává zřícený objekt za doprovodu psovoda a jakýkoliv nález oznámí štěkotem. [12]

Vyhledávání ve vodě

Vodní pátrání a vyhledávání se nejčastěji používá k pátrání po utonulé osobě. Psi s výcvikem na vyhledávání ve vodě, hledají pach mrtvé osoby, tzv. cadaver. Mrtvolný pach stoupá ode dna vodní plochy k hladině, tam ji pes zavětrí a označí svým štěkotem místo nálezu. [10]

Vyhledávání v lavinách

Lavinové vyhledávání se velmi podobá sutinovému vyhledávání. Pes vycvičený na pátrání v nedostupném terénu prohledává těžký a mokry sni. V případě, že zaznamená pachovou stopu, označí svým štěkotem místo nálezu.

Pátrání v terénu

Jedná se o nejčastější typ pátracích akcí. Probíhá za jakéhokoliv počasí, v každou denní i noční dobu. Jedná se o pátrání v dostupném i nedostupném terénu. Psovod dá povel svému záchranářskému psovi k prohledávání okolí a pes, díky svému čichu, dokáže vypátrat na dálku nález. Poté pes přivolá svým štěkotem psovoda k místu nálezu. [22]

Stopování

Tento výcvik se považuje za stěžejní disciplínu kynologie. Jedná se výkon, který nelze uskutečnit bez vytrvalosti. Stopování znamená následování pachových stop psem. Při kvalitním výcviku může stopovat každý pes. [5]

Mezi nejčastější využití psů složkami integrovaného záchranného systému, kromě plošného vyhledávání osob, patří vyhledávání v sutinách. Vyhledávání v sutinách, tzv. sutinářství, má, jako jedno z odvětví záchranné kynologie, v České republice největší využití. [8]

Záchranná kynologie má význam i pro Hasičský záchranný sbor České republiky. Hasičský záchranný sbor plní úlohu státu z pohledu ochrany obyvatelstva za pomoci psů. Pro tyto potřeby se zatím nenašel lepší pomocník, než je pes. Podle dostupných informací ze zahraničních zdrojů lze až 50 záchranných týmů, které se účastní vyprošťovacích či pátracích akcí, avšak pracují pouze s dostupnou technikou určenou k pátrání nebo vyprošťování, nahradit jedním záchranným kynologickým týmem skládajícím se z psů a psa. [4]

Navíc lze tyto kynologické záchranné týmy bez problémů nasadit i do hůře dostupných oblastí, kterými jsou např. lesy v pahorkatinách, do rozlehlých terénů, jako jsou např. horské terény, a také do míst obsahující všemožné pachy, kde by se i ta nejmodernější vyhledávací a pátrací technika neosvědčila. Do těchto míst nemůže člověk kvůli ochraně svého vlastního zdraví ani vstoupit, tudíž řádně vycvičený záchranný pes je nezastupitelným pomocníkem při prohledávání zamořených oblastí. Pes svým čichem na dálku pozná nebezpečné prostředí, štěkotem oznámí místo nálezů a do nebezpečných prostor nevstoupí. [5]

Podle metodiky hasičského záchranného sboru lze v rámci spolupráce Svazu záchranných brigád kynologů České republiky se složkami integrovaného záchranného systému využít dva typy psů [20], a to psy:

- všestranné:
 - hlídkové;
 - pátrací;
- specialisty:
 - na vyhledávání omamných látek;
 - na vyhledávání výbušnin;
 - na vyhledávání mrtvol či pozůstatků;
 - na identifikaci pachových stop.

Pes specialista je v rámci svého výcviku směřován ke konkrétní specializaci vyhledávání. Využití psa specialisty se tudíž řídí potřebami složek Integrovaného záchranného systému České republiky. [18]

Pes všestranný je využíván u těchto složek integrovaného záchranného systému [18]:

- Policie České republiky;
- Armáda České republiky;
- Vězeňské služba;
- Celní správa.

Policie České republiky

Policie České republiky je složkou, která má největší počet psovodů a psů, dále má k dispozici vlastní výcviková střediska a vlastní chovatelské stanice. Z těchto chovatelských stanic se tak získávají psi k výcviku, kterým se věnují kvalifikovaní instruktoři s dlouholetými zkušenostmi. Velkou výhodou využití kynologie a policejních psovodů v rámci Policie České republiky je jejich rovnoměrné rozmístění po celé České republice, znalost problematiky pátrání v terénu a okamžitá dostupnost kynologického pátracího týmu. Při téměř každé pátrací akci lze vidět policejního psovoda se psem. [5]

Využití všestranného psa je u Policie České republiky velmi rozšířené. Nejčastější využití psů je ve velkých městech, kde se mohou občané setkat s policejními psy. Důvodem výskytu těchto policejních psů je konání hromadných akcí a sportovních utkání, kde se objevují neukáznění fanoušci. Na těchto místech, kde se shromažďují skupiny lidí, se k udržení pořádku využívají policejní psi. Využití psů u Policie České republiky je také v oblasti kriminalistiky. Zde jsou psi nasazováni například pro určení pachové stopy.

V současné době má platnou kategorii použití v rámci Policie České republiky 714 psů, z toho je 413 psů hlídkových, strážních a výjezdových, a 278 psů specialistů. Služební kynologii v rámci Policie České republiky zastřešuje Odbor služební kynologie a hipologie. Tento odbor má vlastní výcviková střediska, nejznámější, a také nejstarší, z nich je výcvikové středisko služebních psů Býchory. Počátek jeho činnosti je od roku 1929. [22]

Psovodi jsou zařazeni na Odboru služební kynologie a hipologie a jejich pracovní náplní je [22]:

- vyhledávání osob v objektu, v terénu, v dopravním prostředku;
- vyhledávání pachové stopy z předmětu;
- vyhledávání pachové stopy osoby;
- vyhledávání kriminalistických stop;
- vyhledávání vystřelených nábojnic;
- plošné pátrání po pohřešovaných osobách v terénu;
- skryté střežení objektů;
- zajištění bezpečnosti zakročujících policistů;
- zamezení vstupu do určených prostor;
- střežení a doprovod osob zajištěných, zadržených a zatčených;
- pomoc při obnově veřejného pořádku;
- preventivní činnost (např. kontrola rekreační oblasti, parkovišť);
- preventivně informační akce pro veřejnost.

Armáda České republiky

Všestranně vycvičení záchranářští psi jsou platným společníkem členů Armády České republiky. Jsou zde využíváni především ke strážní a hlídkové službě. Jedná se například o ostrahu muničních skladů, leteckých základen, ale také o pomoc při vyhledávání výbušnin, zbraní, drog a k záchranářským operacím v rámci civilní ochrany. [18]

Vzhledem k těmto náročným aktivitám armádních psů je třeba jim poskytovat adekvátní veterinární péči. Podle článku z časopisu A-report jezdí služební psi Armády České republiky (vyjma psů z Veterinární základny Grabštejn) do Hlučína, kde sídlí Ústřední vojenský veterinární ústav. Zde jim je každé dva roky provedena kompletní veterinární prohlídka.

V případě potřeby je možno zajistit prohlídku armádních psů přímo ve vojenských útvech, jelikož hlučínští veterinární specialisté, minimálně třikrát ročně, objíždí vojenské útvary a zařízení Armády České republiky. Při tom provádí kontrolu péče o služební psy, včetně dozoru nad jejich pohodou a zázemím. [19]

Vězeňská služba České republiky

Služební pes je součástí vězeňské eskorty, využívá se také jako doprovod vězeňské stráže a bývá nasazován i při zajištění obviněných či odsouzených osob. V rámci zajištění pořádku ve věznicích nebo v jiných nápravných zařízeních je takto vycvičený služební pes přítomen uvnitř objektu. Podle údajů z ročenky Vězeňské služby České republiky lze konstatovat, že počet vězeňských služebních psů se pohybuje stále kolem 280. Největší přínos kynologie pro věznice v České republice má psí čich, který je využíván při kontrole došlých zásilek či balíků a při prohledávání vězeňských cel. [18]

Celní správa České republiky

Zde jsou využíváni služební psi hlídkoví, psi na vyhledávání pašovaných předmětů a na vyhledávání omamných či psychotropních látek. Tady je třeba zvýšené ostrahy psa, pes nesmí přijít do kontaktu s drogou, jelikož by poté pracoval nespolehlivě. Hlavní náplní práce celních psů jsou kontroly dopravních prostředků na hraničních přechodech, a to hlavně kontrola kamionů. Dále můžeme potkat celního psa ve vlaku, na lodi a na letišti, kde kontrolují svým čichem zavazadla, ale i osoby či prostory letadla nebo letištní haly.[18]

Další využití záchranářských psů probíhá v rámci spolupráce nejčastěji s těmito složkami integrovaného záchranného systému:

- Hasičský záchranný sbor České republiky;
- Horská služba Českého červeného kříže;
- Vodní záchranná služba Českého červeného kříže;
- Obecní policie

Hasičský záchranný sbor České republiky

Využití služebních psů pro potřeby hasičského záchranného sboru spočívá především v pátrání po osobách a při sutinovém vyhledávání, které přímo souvisí s činností jednotek požární ochrany. Vzhledem k tomu, že v této složce není samostatné oddělení věnující se kynologii, jsou hasičům, kteří mají zájem o záchranařskou kynologii vytvořeny podmínky pro rozvoj této oblasti. Jedná se tak o psovoda, který po úspěšném složení atestu dostane smlouvu o užívání služebního psa, ale nadále je standardně zařazen do svého útvaru. Nicméně takto zařazený psovod může v rámci pracovní doby pečovat o psa a provádět s ním kynologický výcvik. [12]

Horská služba Českého červeného kříže

Od roku 2005 funguje horská služba jako obecně prospěšná společnost Horská služba ČR, o.p.s. Jejím úkolem je zajistit veškerou činnost horské služby v České republice. Jejími členy jsou profesionální záchranaři. Naproti tomu dobrovolní záchranaři jsou členy občanského sdružení Horská služba České republiky. Obě tyto společnosti mají za úkol zajišťovat záchrany na českých horách. A k tomu jsou využíváni služební psi. Využití služebních psů pro horskou službu spočívá v pátrání v horských oblastech a zdejší psi jsou cvičeni na vyhledávání osob při lavinovém nebezpečí. Práce v lavinách se velmi podobá sutinovému vyhledávání, a tak se zde, podobně jako u vyhledávání v sutinách, kynologický pátrací tým zaměřuje na vyhledávání živých osob na malém, těžko dostupném prostoru v hlubokém sněhu, kde pes ověřuje svým čichem přítomnost lidského pachu pod povrchem sněhu. Psovodi Horské služby bývají velmi často členy Svazu záchranných brigád kynologů České republiky a se svými vycvičenými psy jsou v případě potřeby nasazováni i v pátrání po pohřešovaných osobách v horských oblastech. [29]

Vodní záchranná služba Českého červeného kříže

Pro potřeby Vodní záchranné služby Českého červeného kříže lze využít služební psy vycvičené na vyhledávání lidských ostatků či mrtvol. Další oblastí pátrání pro tuto službu je pátrání pod vodní hladinou, zde jsou nasazováni psi, kteří mají výcvik pro práci pod vodou. Touto problematikou se zabývá hlavně Svaz záchranných brigád kynologů České republiky. [5]

Mezi ostatní využití služebních psů patří například hlídková a strážní služba pro obecní nebo městskou policii. Zde je využíván psychologický efekt agresivního štěkajícího psa, v jehož přítomnosti je jednodušší udržet veřejný pořádek. Dále se služební psi mohou využít pro plošné vyhledávání v rámci Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. [5]

Jednotlivé složky Integrovaného záchranného systému České republiky mají různé typy zásahů. Každý zásah si žádá jiný přístup a lze tedy využívat kynologii k různým typům záchranných operací. Více o této problematice pojednává následující kapitola.

2.2 Využití psů pro záchranné akce

Tato část se věnuje konkrétnímu využití záchranné kynologie při záchranných operacích. Jsou zde popsány typy využití psů a druhy zásahů.

Nejčastějším důvodem pro využití služeb kynologických pátracích týmů je to, že pes dokáže díky svému čichovému vybavení nalézt pohřešovanou osobu i tam, kde nestačí síly člověka, stroje, ale ani schopnosti současné špičkové vyhledávací techniky. Vyhledávání pohřešovaných osob v přístupném i méně přístupném terénu je založeno na biologické metodě pachové stopy od člověka. Je však důležité, aby pes měl vynikající kondici a chuť do práce a dále také dlouhou výdrž při prohledávání sutin či jiných oblastí, které vyžadují záchrannou akci. [5]

Pátrání po pohřešovaných osobách patří do působnosti Policie České republiky a velitel záchranné akce může dle svého uvážení povolát i ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky. Při povolání psovoda z kynologické organizace, která je ostatní složkou Integrovaného záchranného systému České republiky na základě smluvního ujednání, se z akce stává zásah a velitel pátrací akce se tak stává velitelem zásahu. [20]

Mezi záchranné akce, které využívají služeb kynologických pátracích týmů a záchranných psů je bezesporu vyhledávání osob. Pes, na rozdíl od skupiny pátračů, kteří mohou vyhledávat či pátrat po pohřešovaných anebo hledaných osobách například v rojnicích, dokáže svým vyvinutým čichem zachytit pachovou stopu i na desítky metrů. Psovi také nevadí snížená viditelnost ani nepřízeň počasí. V tabulce č. 1 je porovnání velikosti prohledané plochy a rychlosti postupu jedním kynologickým pátracím týmem a jedním pátračem – člověkem bez psa, který je začleněn v rojnici. [5]

Tabulka 1: Velikost prohledané plochy v km² za 1 hodinu jedním týmem kynologických pátračů

Rychlost projití v km/h	Šíře pátracího pásu – maximální pachové zavětření za daných podmínek					
	20 metrů	40 metrů	60 metrů	80 metrů	100 metrů	120 metrů
1 km/hod.	0,019	0,038	0,056	0,073	0,090	0,105
2 km/hod.	0,039	0,076	0,112	0,147	0,180	0,211
3 km/hod.	0,058	0,115	0,169	0,220	0,270	0,316
4 km/hod.	0,078	0,153	0,225	0,294	0,360	0,422

Zdroj: vlastní zpracování podle [5]

Tabulka č. 1 ukazuje výkonnost pátracího týmu v závislosti od šíře pátrací skupiny a jeho rychlosti. V prvním sloupci je uvedena sledovaná rychlost průchodu kynologického pátracího týmu se psem v kilometrech za hodinu, která je v rozmezí od jednoho do čtyř kilometrů za hodinu. Za kynologický pátrací tým se posuzuje vždy psod se psem, psod bez psa nemůže být kynologickým pátracím týmem.

V záhlaví tabulky č. 1 je uvedena šíře pátracího pásu, která je v rozmezí od 20 do 120 metrů. Sledovaným údajem je počet prozkoumaných kilometrů čtverečních, který byl absolvován za jednu hodinu při maximálním pachovém zavětření psa. Je zřejmé, že díky vrozenému vynikajícímu čichu psa, je možno obsáhnout mnohem větší pátrací plochu prostým využitím psího čichu.

Pro znázornění výhod použití kynologického pátracího týmu se psem je uvedena tabulka č. 2.

Tabulka 2: Velikost prohledané plochy v km² za 1 hodinu jednou rojnicí pátračů

Rychlost projití terénu v km/h	Rozestupy členů rojnice v metrech – maximální vzdálenost mezi členy dle druhu terénu			
	2 metry	4 metry	6 metrů	8 metrů
1 km/hod.	0,002	0,004	0,005	0,014
2 km/hod.	0,004	0,008	0,011	0,014
3 km/hod.	0,006	0,011	0,017	0,021
4 km/hod.	0,008	0,015	0,022	0,028

Zdroj: vlastní zpracování podle [5]

Tabulka č. 2 znázorňuje velikost plochy, kterou projde pátrací tým bez psa. Jednoznačným údajem je menší prozkoumaná plocha, a to díky omezeným možnostem člověka.

První sloupec tabulky č. 2 znázorňuje sledovanou rychlost průchodu celé rojnice pátračů v kilometrech za hodinu, která je v rozmezí od jednoho do čtyř kilometrů za hodinu. V záhlaví tabulky č. 2 je uveden rozestup členů pátracího týmu v rojnici, který je v rozmezí od dvou do osmi metrů. Sledovaným údajem je počet prozkoumaných kilometrů čtverečních, který byl absolvován za jednu hodinu celou rojnicí, respektive všemi členy pátracího týmu, kteří byli v jedné rojnici.

Lepší výsledek, spočívající ve velikosti prozkoumaného terénu v kilometrech čtverečních, mají kynologické pátrací týmy, respektive psovodi se psy, jelikož v rojnici se musí všichni pátrači přizpůsobit nejpomalejšímu členovi pátrací skupiny. Oproti tomu v kynologickém pátracím týmu psovod nemusí držet krok se psem, avšak pes zvládne za krátký čas projít větší plochu prohledávaného terénu. Dále je také lepší výsledek kynologického pátracího týmu způsoben tím, že v nepřehledném a členitém terénu zabere lidským pátračům jeho prohledání mnohem více času než čichově vybavenému psovi. Tam je pouze nutné, aby psovod měl svého psa stále na očích, ostatní již vycvičený pes obstará sám. [5]

Dalším podstatným úkolem a předpokladem pro úspěšné absolvování záchranné akce je svolání členů pátracích týmu potřebných pro záchranu. Svolat pátrací akci s využitím lidské síly při pohřešování osoby vyžaduje vysokou dávku profesionality a zkušenosti. Jedním z nedostatků při svolávání týmů záchranářů může být časová náročnost složení pátracího týmu, dále pak také potřebné materiálové vybavení, koordinační a řídicí činnost a samozřejmě i přístupný terén a vhodné klimatické podmínky. [12]

Správně vycvičený záchranářský pes je k dispozici za kratší dobu od vyhlášení pátrací akce než tým záchranných pátračů, záchranářský pes nepotřebuje téměř žádné vybavení, je schopný pracovat i za nepříznivých klimatických podmínek a v nepřístupném terénu, a nepotřebuje ani další řídicí či koordinační povely. [8]

Jediné, co by mohlo narušovat psí záchranářskou činnost a mařit tak schopnosti záchranářského psa, především jeho čichovou stimulaci, je vysoký výskyt osob v okolí prohledávaného místa a také blízkost jiných pátracích týmů, například lidské rojnice. Tam by mohl být psí čichový aparát zmatený velkým množstvím pachových stop a podnětů. [8]

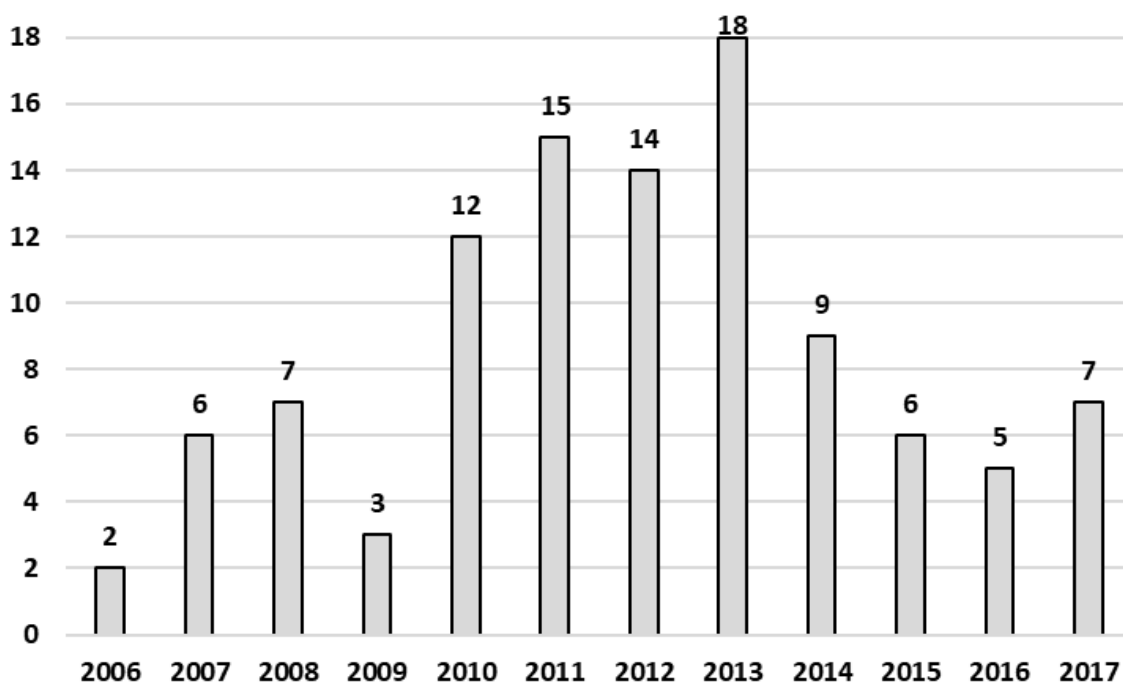
Dalším odvětvím, kde může být využita záchranná kynologie, je tzv. pátrání v sutinách. Tuto činnost má v gesci Hasičský záchranný sbor České republiky a jedná se v České republice především o prohledávání zřícených budov či objektů, kde došlo k zavalení osob anebo je tam možnost, že by se mohlo jednat o zavalení osob. V případě povolání kynologického pátracího týmu je psovod pověřen prohledat se svým psem zřícený objekt a jejich úkolem je najít všechny živé, ale i mrtvé osoby či jejich pozůstatky. [12]

Pes sutinář se většinou k osobě, která je pod sutinami ani nedostane, jelikož již několik metrů od zavalené osoby zavětrí její pach a toto místo označí a zůstane u něj stát. Ale i pes sutinář se může splést, a tak se při těchto záchranných pracích využívá tzv. překrývání. Překrývání znamená, že na místo označení pachového nálezu jedním psem, jsou vysláni ještě další dva stejně specializovaní psi, aby nález potvrdili. [4]

Vzhledem k časové náročnosti odklizení sutě není žádoucí, aby odklízečů četa pracovala na chybně označeném místě nálezu. Celou tuto akci řídí velitel zásahu z řad hasičů a je nezbytně nutné, aby psovodi dbali jeho pokynů a také používali ochranné pracovní pomůcky. Mezi nezbytně nutné ochranné pracovní pomůcky v tomto případě patří například rukavice, helma a pevná obuv, jelikož práce v sutinách je vysoce riziková jak pro psovoda, tak i pro psa. [4]

Počet zásahů kynologických pátracích týmů v sutinách ve sledovaném období od roku 2006 do roku 2017 je uveden na obrázku č. 3.

Obrázek 3: Počet zásahů kynologických týmů v sutinách v letech 2006–2017

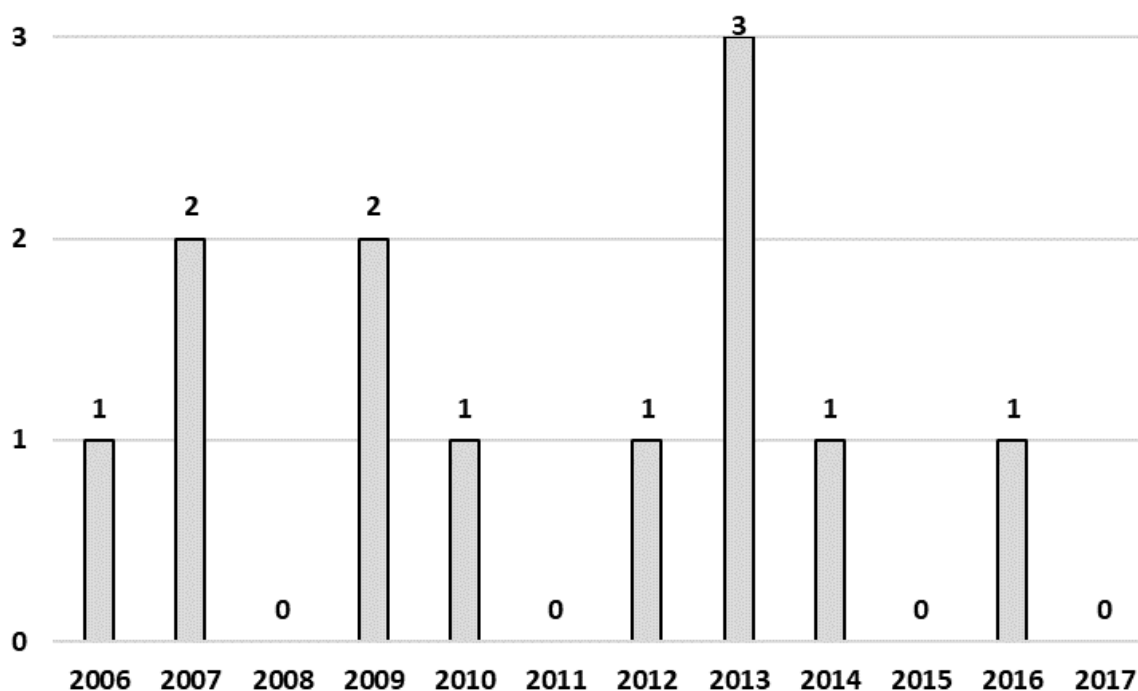
Zdroj: vlastní zpracování podle [4]

Na obrázku č. 3 je znázorněn počet kynologických zásahů v sutinách v uvedeném období, přičemž nejvyšší počet zásahů, v počtu 18, byl proveden v roce 2013. Následný pokles je způsoben sníženým výskytem nešťastných událostí se závailem.

Spolehlivost označení nálezu v sutinách, při využití kynologického pátracího týmu, je dle Jančaříkové [4], která se zabývala studií věnované pátrání kynologických pátracích týmů v sutinách, až 97,1 %. Tzn., že ve sledovaném období v letech 2006 až 2017, bylo ze 104 záchranných akcí v sutinách, kynologickými týmy ve 101 případech správně určeno, že v sutinách se nachází nebo naopak nenalézá osoba či její pozůstatky.

Další výzkumné šetření, které sleduje a vyhodnocuje činnosti kynologických pátracích týmů, se týkalo počtu provedených záchranných akcí týmy kynologických pátračů ve sledovaném období od roku 2006 do roku 2017. Graficky je to znázorněno na obrázku č. 4.

Obrázek 4: Počet pátrání kynologických týmů v sutinách s nálezem v letech 2006–2017

Zdroj: vlastní zpracování podle [4]

Obrázek č. 4 znázorňuje počty pátrání kynologických týmů v sutinách, které byly zakončeny nálezem. Tato data vznikla na základě výsledků studie „Účast kynologických týmů na pátráních v sutinách v České republice v letech 2006–2017“, kterou provedla Jančaříková. [4] Bohužel ani v jedné záchranné akci pátrání v sutinách, které se účastnily záchranné týmy kynologických pátračů, nebyla nalezena živá osoba.

Celkem se ve zmiňovaném sledovaném období uskutečnilo 12 pátracích akcí a při každé z nich se našly pouze ostatky či pozůstatky osob, které se pohřešovaly. Tyto osoby bohužel při neštěstí přišly o život a zemřely pod sutinami zřícené stavby. [4] Největší počet nálezů ostatků pohřešovaných osob, v počtu tří v roce 2013, koresponduje s počtem nejvyšších provedených kynologických zásahů v sutinách.

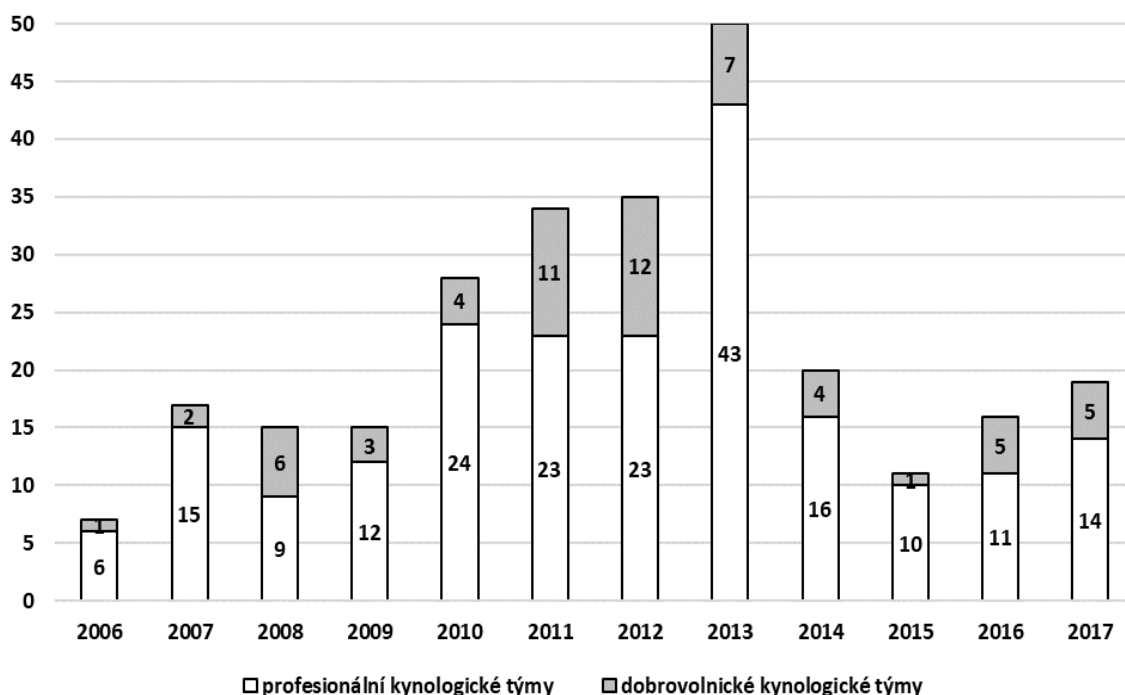
V rámci vyhledávacích či pátracích akcí v sutinách v České republice se pátrací týmy zaměřují na jakýkoliv nález, i když při sutinovém vyhledávání se pes zaměřuje na vyhledání živé osoby v co nejkratším časovém úseku. Naproti tomu v oblastech mimo Českou republiku, kde mají zkušenosti se zemětřesením či jinými živelnými katastrofami, se záchranné týmy člení na pátrací záchranné skupiny kynologů, které v první řadě

vyhledávají živé osoby a na další kynologické pátrací skupiny, které se specializují na vyhledávání osob mrtvých či jejich pozůstatků. [8]

Při takovýchto záchranných operacích je povolán nejprve kynologický pátrací tým specializující se na živé osoby. Pokud tým zjistí, že už není jediná naděje na nález přeživších, kynologické pátrací týmy vyčerpaly všechny své možnosti a někdy také všechny své síly ve snaze nalézt pohřešovanou osobu živou, tak poté se do služby povolávají kynologické týmy určené k vyhledávání, označování a vyprošťování mrtvých těl či jejich pozůstatků. Rozestup mezi nasazením těchto dvou odlišně pracujících týmů je většinou několik dní. [8]

Při práci v sutinách jsou často využívány i dobrovolnické týmy záchranných kynologů, avšak většinu týmů tvoří profesionální kynologické pátrací týmy. Možná je to dáno náročností výcviku, požadavky na skvělou kondici psovoda i psa, ale také nutným finančním zázemím i materiálovým vybavením kynologického týmu. Na obrázku č. 5 je uveden počet všech nasazených kynologických týmů při práci v sutinách v letech 2006–2017.

Obrázek 5: Počet nasazených kynologických týmů při práci v sutinách v letech 2006–2017

Zdroj: vlastní zpracování podle [4]

Z obrázku č. 5 vyplývá, že většina kynologických pátracích týmů ve sledovaných letech od roku 2006 do roku 2017, které se podílely na záchranných operacích při vyhledávání

v sutinách, byly profesionální kynologické záchranné týmy. I když převahu mají profesionální kynologické pátrací týmy, tak účast dobrovolných pátracích týmů kynologů je při záchranných akcích v sutinách nezanedbatelná a pro fungování tohoto záchranného odvětví nezbytná. Na rozdíl od profesionálních pátracích týmů nejsou nijak finančně ani materiálně podporováni a jejich činnost je zcela dobrovolná.

Kynologickým týmem je počítán vždy psovod s alespoň jedním psem. V případě, že by se jednalo o psovoda bez psa, není tento psovod považován za kynologický tým a v případě, že se jedná o psovoda s dvěma psy, je tento kynologický pátrací tým považován za jeden pátrací tým. [8]

Na obrázku č. 3 jsou znázorněny záchranné akce v sutinách, které bývají absolvovány se psem vycvičeným na vyhledávání v sutinách, případně vycvičeným na plošné vyhledávání. Mezi těmito dvěma výcviky jsou však rozdíly ve stylu práce, a tak je nutno si rozdíly připomenout. V tabulce č. 3 jsou uvedeny rozdíly mezi sutinovým a plošným vyhledáváním.

Tabulka 3: Rozdíly mezi sutinovým a plošným vyhledáváním

Vyhledávání	sutinové	plošné
Osoby v pohybu	nežádoucí	nutné
Mrtvá těla	nežádoucí	výhodné
Předměty	nežádoucí	výhodné
Způsob práce	pomalý pohyb v sutinách	rychlejší pohyb v terénu
Pachová práce	prověřování „nízkým nosem“	práce „vysokým nosem“

Zdroj: vlastní zpracování podle [5]

Základním rozdílem, který vyplývá z tabulky č. 3, je, že v sutinách musí záchranný pes co nejrychleji a nejpresněji nalézt a označit místo s výskytem živé osoby. Naproti tomu při plošném vyhledávání pes označuje jakékoliv lidské pachy, pozůstatky či torza těl. Je proto nutné dělit typy výcviků podle využití záchranných psů v budoucnu. Při sutinovém vyhledávání, které je nejčastějším typem spolupráce týmu kynologických pátračů s Hasičským záchranným sborem České republiky, se pes musí zaměřit pouze na vyhledání živých osob. Takovéto osoby jsou v sutinách nehybné a pes nesmí se nechat zmást pachy mrtvých těl či nehybnými těly, ostatky a jinými předměty. [20]

Aby se mohla jakákoliv pátrací akce uskutečnit, je nutno ji svolat. Hlavním krokem k uskutečnění záchranné akce je tak její zorganizování. V případě potřeby využití služeb

kynologických záchranných týmů v České republice je Operačním a informačním střediskem Ministerstva vnitra – Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky – svolána kynologická pátrací záchranná skupina, která splňuje atesty se specializací S (sutiny) anebo v případě mezinárodní pomoci jsou to atesty pro mezinárodní záchranné akce. [12]

Prvním krokem je vyrozumění člena kynologického pátracího týmu a druhým krokem je vyžádání k záchranné akci, obojí provádí Operační informační středisko (nebo Krajské operační informační středisko) a předává tuto informaci vedoucímu složky Integrovaného záchranného systému České republiky. V některých případech se může vyrozumění nahradit přímo rovnou vyžádáním. Člen kynologického týmu je povinen Operačnímu informačnímu středisku sdělit, jaký je jeho zdravotní stav a jaký je zdravotní stav jeho psa, dále, zda je schopen nasazení do záchranné akce a jaká je jeho aktuální dostupnost. Obvykle se uvádí jako čas potřebný k přípravě psovoda i se psem časový limit v délce trvání 30 minut. V případě mezinárodní záchranné operace je třeba ještě Operačnímu informačnímu středisku sdělit informace o platnosti cestovního dokladu a očkování a také o možnosti vycestování na několik dní ve vztahu k zaměstnání a rodině. [12]

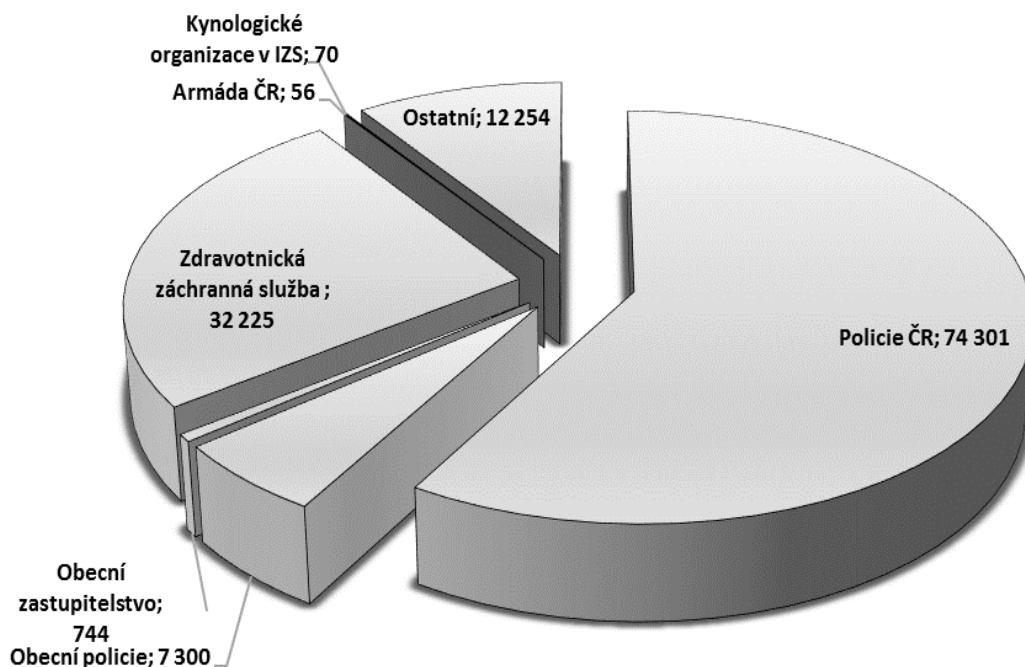
Vzhledem k tomu, že povolání k zásahu a účast při něm je úkon v obecném zájmu a jedná se tak o překážku na straně zaměstnance, je povinností zaměstnavatele zaměstnance uvolnit na dobu nezbytně nutnou k záchranné akci a za tuto omluvenou nepřítomnost zaměstnanci náleží mzda ve výši průměrného výdělku. Zaměstnavatel pak má právo žádat po státu – v tomto případě po Hasičském záchranném sboru České republiky – refundaci za vzniklé náklady související s uvolněním svého zaměstnance, který je členem ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky a byl povolán do záchranné akce. [12]

3 VÝZNAM SVAZU ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY PRO INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Poté, co jsme si v předchozích kapitolách představili Integrovaný záchranný systém České republiky a kynologické organizace v České republice. Dále také objasnili různé typy zásahů za pomoci využití služebních psů, tak můžeme analyzovat význam kynologické brigády pro integrovaný záchranný systém.

Hasičský záchranný sbor České republiky je hlavní složkou integrovaného záchranného systému. Mezi ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky patří také kynologické organizace. [17] Kynologické organizace jsou v současné době využívány pouze v minimálním rozsahu, což je znázorněno na obrázku č. 6.

Obrázek 6: Počet zásahů HZS ČR se složkami IZS ČR v roce 2019

Zdroj: vlastní zpracování podle [12]

Obrázek č. 6 shrnuje počet provedených zásahů Hasičským záchranným sborem České republiky v roce 2019 ve spolupráci s jinými složkami integrovaného záchranného systému. Z celkového počtu 126 950 zásahů byl nejvyšší počet 74 301 zásahů uskutečněn ve spolupráci s Policií České republiky. Hasičský záchranný sbor České republiky v roce 2019 využil spolupráce s kynologickými organizacemi v 70 případech.

V tabulce č. 4 je znázorněn počet zásahů Hasičského záchranného sboru České republiky ve spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému ve vybraných letech.

Tabulka 4: Počet uskutečněných zásahů HZS ČR se složkami IZS v letech 1996, 2006, 2016, 2019

	1996	2006	2016	2019
Policie ČR	32 614	50 388	62 723	74 301
Obecní policie	2 189	8 825	6 203	7 300
Obecní zastupitelstvo	954	899	605	744
Zdravotnická záchranná služba	9 262	15 283	25 709	32 225
Armáda ČR	112	130	57	56
Kynologické organizace v IZS	6	24	71	70
Ostatní	10 834	5 486	7 119	12 254
Celkem	55 972	81 036	102 487	126 950

Zdroj: vlastní zpracování podle [12]

V tabulce č. 4 jsou znázorněny údaje o spolupráci Hasičského záchranného sboru České republiky se složkami integrovaného záchranného systému. Od roku 1996 stoupl počet případů spolupráce se všemi složkami integrovaného záchranného systému o více než dvojnásobek, ale míra spolupráce s kynologickými organizacemi nedosahuje ani 1 %. Spolupráce hasičského záchranného sboru se zdravotnickou záchrannou službou se ve sledovaném období roku 1996 až 2019 ztrojnásobila. Spolupráce s kynologickými organizacemi se zvýšila na více než desetinásobek. Ale i tak je procento využití dobrovolných kynologických organizací pro spolupráci s hasičským záchranným sborem zanedbatelné.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit vývoj a význam Svazu záchranných brigád kynologů České republiky pro integrovaný záchranný systém a pro složky bezpečnostního systému České republiky využívající schopností služebních psů. V období alespoň 10 let byla analyzována spolupráce svazu se složkami integrovaného záchranného systému. V České republice funguje pět kynologických organizací, jednou z nich je například Český kynologický svaz. Ke spolupráci s integrovaným záchranným systémem je však nejčastěji využíván Svaz záchranných brigád kynologů České republiky, který vznikl v roce 1990 vydělením ze SVAZARMu, jediné společenské organizaci, kde bylo možné se v letech 1951 až 1990 věnovat kynologii v oblasti bezpečnosti. V závěru existence SVAZARMu dosahoval počet členů věnujících se tomuto druhu kynologie téměř 50 tisíc členů.

Svaz záchranných brigád má však v současnosti 440 členů a je rozdělen do 14 krajských brigád, přesto má pro integrovaný záchranný systém nezanedbatelný význam. Svaz záchranných brigád kynologů České republiky patří mezi občanská sdružení v integrovaném záchranném systému. Hlavní složkou integrovaného záchranného systému je hasičský záchranný sbor, který koordinuje zásahy v rámci systému. Od roku 1996 do roku 2019 bylo v rámci spolupráce složek integrovaného záchranného systému s hasičským záchranným sborem provedeno 2, 1 mil. zásahů. Kynologická sdružení byla od roku 1996 do roku 2019 povolána k 960 zásahům s hasičským záchranným sborem, což činí 0,05 % z celkového počtu zásahů. Například v roce 2019 zasahoval kynologický svaz s hasičským záchranným sborem v 70 případech, což je 0,06 % z celkových téměř 127 tisíc zásahů. Svaz záchranných brigád kynologů České republiky je pro Integrovaný záchranný systém České republiky nepodstatný. Podstatný je však pes záchranař, který je využíván všemi složkami integrovaného záchranného systému.

Ovšem i pro jiné složky integrovaného záchranného systému je pes nepostradatelným pomocníkem. Hasičský záchranný sbor využívá služebních psů k pátrání v sutinách, a to zejména v případě poskytování mezinárodní humanitární pomoci v oblastech zasažených zemětřesením, nebo pro člověka v hůře dostupných oblastech. Armáda České republiky využívá psy k hlídkové a strážní službě, a to jak v posádkách v rámci České republiky, tak při nasazení v misích. Pro potřeby Vězeňské služby České republiky se pes používá například jako doprovod eskorty. Celní správa České republiky má ve služebních psech pomocníka pro hledání pašovaného zboží. Největší využití služebních psů je u Policie České republiky.

Policie České republiky má k dispozici 714 psů, kteří jsou nejčastěji nasazováni k vyhledávání anebo pátrání po pohřešovaných či hledaných osobách. Služební kynologii u Policie České republiky zastřešuje Odbor služební kynologie a hipologie.

Použitá literatura

- [1] BALABÁN, Miloš a Bohuslav PERNICA. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-246-3150-9.
- [2] ENSMINGER, John J. *Police and military dogs: criminal detection, forensic evidence, and judicial admissibility*. Boca Raton: CRC Press, c2012. ISBN 978-1-4398-7239-0.
- [3] HARTL, K. *Člověk a pes*. Praha: Naše vojsko, 1986.
- [4] JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Záchranářská kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Praha: Plot, 2019. ISBN 978-80-7428-354-3.
- [5] MAKEŠ, Vladimír. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-065-4.
- [6] RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 978-80-904210-8-0.
- [7] SEDLÁČEK, Karel. *Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století*. Česko: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7.
- [8] SOUKUPOVÁ, Iveta. *Výcvik záchranného psa pro práci v sutinách*. Nový Bydžov: QTest, 2013. ISBN 978-80-260-5627-0.
- [9] ŠEBKOVÁ, Naděžda. *Kynologie*. 2., aktualiz., rozš. a upr. barev. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. ISBN 978-80-213-1844-1.

Internetové zdroje

- [10] Český kynologický svaz [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: [Http://www.kynologie.cz/](http://www.kynologie.cz/)
- [11] *Fédération Cynologique Internationale* [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/Presentation-of-our-organisation-4.html>
- [12] *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/hasici-cr-web-o-nas-hasicsky-zachranny-sbor-cr.aspx>
- [13] *Integrovaný záchranný systém* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.pozary.cz/clanek/2964-integrovaný-zachranny-system-izs/>
- [14] *International Rescue Dog Organisation* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.iro-dogs.org/en/about-us/who-we-are>
- [15] *Jednotky PO* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>
- [16] *Kynologická záchranná jednotka České republiky* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://kzjcr.cz/kategorie/aktuality/>
- [17] *Kynologie* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/kynologie.aspx>
- [18] *Kynologie ve službách ozbrojených sborů v České republice* [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-index.php>
- [19] LANG, Pavel. *V psi nemocnici: Ministryně obrany Vlasta Parkanová se přesvědčila o nadstandardní péči o služební psy AČR v Ústředním vojenském veterinárním ústavu. A-report.* 2007(11), 8-9.
- [20] *Metodika vyhledávání v sutinách s využitím záchrannářských psů* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: www.hzscr.cz
- [21] OBŠELOVÁ, Petra. *Záchrannářská kynologie v oblasti ochrany obyvatelstva při řešení mimořádných událostí* [online]. Zlín, 2018 [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/0tib1h/>> Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení. Vedoucí práce Ing. Miroslav Musil, Ph.D.
- [22] *Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/>

- [23] *Sirius* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <http://www.sirius-rescue.cz/atestovani-psovodi/>
- [24] *Svazarm* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <http://www.svazarm.cz/cz/o-nas/>
- [25] *Valka.cz* [online]. [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <https://www.valka.cz/Svaz-prospolupraci-s-armadou-t91969>
- [26] *Využití služebních psů v rámci Policie České republiky* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://dspace.cvut.cz/bitstream/handle/10467/80801/FBMI-DP-2018-Strnadova-Andrea-prace.pdf?sequence=-1&isAllowed=y>
- [27] *Začátky záchranné kynologie v Čechách* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.zachranari.cz/zacatky-zachranarske-kynologie-v-cechach_40.html
- [28] *Zákon č. 258/2000 Sb.: Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů* [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>
- [29] *Záchranná kynologie* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: https://www.ecanis.cz/rubriky/zachranarska-kynologie_51.html
- [30] *Zdravotnická záchranná služba* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://zachrannasluzba.cz/system-zzs-v-cr/>

Obecně závazné předpisy

[31] Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů

[32] Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

[33] Zákon č. 320/2015 Sb., o hasičském záchranném sboru, ve znění pozdějších předpisů

[34] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů

[35] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů

[36] Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

[37] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

[38] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

[39] Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů

[40] Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů

Přílohy

PŘÍLOHA Č. 1 - Členění Policie České republiky.....	52
PŘÍLOHA Č. 2 – Ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky.....	53
PŘÍLOHA Č. 3 – Seznam členů Svazu záchranných brigád kynologů České republiky.....	54
PŘÍLOHA Č. 4 - Seznam atestovaných kynologických pátracích týmů se psy v rámci spolku Sirius.....	55
PŘÍLOHA Č. 5 - Seznam současných držitelů atestu se svými psy v rámci Kynologické záchranné jednotky České republiky.....	56

PŘÍLOHA Č. 1 Členění Policie České republiky

Kromě krajských policejních ředitelství spravuje Policie České republiky:

- Policejní prezidium, v jehož čele stojí policejní prezident brig. gen. Mgr. Jan Švejdar.
- Celostátní útvary Policie České republiky:
 - Útvary s působností na celém území České republiky;
 - Kriminalistický ústav;
 - Letecká služba;
 - Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování;
 - Pyrotechnická služba;
 - Ředitelství služby cizinecké policie;
 - Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Služby kriminální policie a vyšetřování;
 - Útvar policejního vzdělávání a služební přípravy;
 - Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování;
 - Útvar pro ochranu prezidenta České republiky;
 - Ochranná služba Policie České republiky;
 - Útvar rychlého nasazení;
 - Útvar speciálních činností Služby kriminální policie a vyšetřování;
 - Útvar zvláštních činností Služby kriminální policie a vyšetřování.

Zdroj: vlastní zpracování podle [22]

PŘÍLOHA Č. 2 Ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky

Mezi ostatní složky Integrovaného záchranného systému České republiky patří:

- obecní/městská policie;
- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil;
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory;
- ostatní záchranné sbory;
- orgány ochrany veřejného zdraví;
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby;
- Záchranný tým Českého červeného kříže;
- zařízení civilní ochrany;
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím, např. Akademie dobrovolných záchranářů České republiky, z. s.;
- Horská služba České republiky;
- Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.

Zdroj: vlastní zpracování podle [13]

PŘÍLOHA Č. 3 Seznam členů Svazu záchranných brigád kynologů České republiky

Seznam čtrnácti krajských brigád, které jsou členy Svazu záchranných brigád kynologů České republiky:

- Jihočeská záchranná brigáda kynologů;
- Záchranná brigáda kynologů Jihomoravského kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Karlovarského kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Královehradeckého kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Libereckého kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Moravskoslezského kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Olomouckého kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Pardubického kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Plzeňského kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Praha;
- Záchranná brigáda kynologů – Středočeský kraj;
- Záchranná brigáda kynologů Ústeckého kraje;
- Záchranná brigáda kynologů Vysočina;
- Záchranná brigáda kynologů Zlínského kraje.

Zdroj: vlastní zpracování podle [27]

**PŘÍLOHA Č. 4 Seznam atestovaných kynologických pátracích týmů se psy
v rámci spolku Sirius**

jméno psa	atest	platnost atestu
Chelsey	práce v ploše	21.10.2020
Freya	práce v ploše	06.10.2020
	práce v sutinách	02.11.2020
Bentley	práce v ploše	20.04.2021
Deisy	práce v ploše	20.04.2021

Zdroj: vlastní zpracování podle [23]

**PŘÍLOHA Č. 5 Seznam současných držitelů atestu se svými psy v rámci
Kynologické záchranné jednotky České republiky**

jméno psa	atest	platnost atestu
Extra Denbrix	práce v ploše	říjen 2020
Beáta ze Lhoteckých lesů	práce v ploše	červen 2020
	práce v sutinách	duben 2021
Esara z Královských teras	práce v ploše	duben 2021
Cookie Samý Úspěch	práce v sutinách	září 2021
Aeryn Aldabri	práce v ploše	listopad 2020
	práce v sutinách	duben 2021

Zdroj: vlastní zpracování podle [16]